

ad, minden bizonnyal hatékonyabban működhetett volna. Ez különösen Romániára és Magyarországra áll.” Lásd „The Red Cross Reassesses Its War Record”. *Jerusalem Post*, 1988. augusztus 31. Lásd még Werner Rings: *Advokaten des Feindes*. Econ, Bécs, 1966.

9. Born közeli munkatársa volt a budapesti hivatalban Cornel Wehner, Kárász Arthur, Tölgyessy Edit, Darányi Daisy, Máthé Elek és Klára, valamint Herceg Alíz. A Nemzetközi Vöröskereszt gazdasági irodáját Gál József, kórházi irodáját Teleki Ernő, orvosi bizottságát dr. Horváth Boldizsár vezette. A Nemzetközi Vöröskereszt felépítésére vonatkozó részleteket lásd *uo.*, 54–55. o.

10. *Uo.*, 25–26. o.

11. *Vádirat*, 3:100–102. o.

12. *Uo.*, 226–227. o.

13. A theresienstadti látogatás előtt a németek kilenc hónapon át foglalkoztak a tábor szépítésével. Ennek a csalárd tervnek a részleteiről, valamint a Nemzetközi Vöröskereszt küldöttségének összetételéről és ténymegállapításáról lásd Meir Dworzecki: „The International Red Cross and Its Policy vis-à-vis the Jews in Ghettos and Concentration Camps in Nazi-Occupied Europe.” *RAH*, 96–99. o.

14. *Vádirat*, 3:246–247. o.

15. *Uo.*, 249–250. o.

16. A Nemzetközi Vöröskereszt vezetői panaszt emeltek e deportálásokkal kapcsolatban, Horthy ígérete megsértésének nyilvánítván azokat. Bothmer Károly báró berni magyar követ elküldte Budapestre a tiltakozást, csak hogy Reményi-Schneller Lajos miniszterelnök-helyettes kezeskedhessék afelől, hogy a deportálások a magyar kormány tudta és egyetértése nélkül történtek. Lévai: *Szürke könyv magyar zsidók megmentéséről*. Officina, Bp., é. n., 187–190. o. Lásd még *Vádirat*, 3:422–423. o.

17. Born, *i. m.*, 27–28. o. Lásd még *Notiz über die Situation der Juden in Ungarn*. 1944. november 14. Yad Vashem Levéltár M–20/47.

18. *RLB*, 336–338. dok.

19. A Nemzetközi Vöröskereszt nyilvánvalóan tisztában volt az egyes főbb svájci zsidó szervezetek gyakran egymásnak ellentmondó vállalkozásaival és világosan kivethető egymás közti rivalizálásával. Erre vonatkozó további részleteket lásd a fejezet utolsó szakaszában. A Nemzetközi Vöröskereszt konferenciáinak jegyzőkönyveit lásd Yad Vashem Levéltár M–20/47.

20. Például a bécsi Külföldi Levelezést Ellenőrző Cenzori Hivatal (Ausland-briefprüfstelle Wien) elfogott egy Chaim Pozner által augusztus 6-án Isztambulba, S. Mandelblattnak küldött levelet, amelyben benne volt Born és Schirmer jelentésének másolata, valamint a 7800 magyarországi család lehetséges kivándorlásának terveire vonatkozó részletek. Az elfogott anyag másolatait megküldték a berlini főcenzori hivatalnak és a Wehrmacht főhadiszállásának is. *RLB*, 339. dok.

21. Ők voltak az elsők abból a 7800 zsidóból, akiknek a svájciak támogatták a Palesztinába való kivándorlását. A 2000 zsidót a Palesztina Hivatal erőfeszítései nyomán látták el közös útlevéllel. További részleteket lásd alább, a Svájcra szóló szakaszban.

22. *Vádirat*, 3:362–366, 467–472, 481. o. Ezt a kísérletet Alfred Zollinger támogatta, a Nemzetközi Vöröskereszt egyesült államokbeli képviselője. További részleteket lásd Dworzecki, *i. m.*, 102–104. o. és alább.

23. Egy közlés szerint Krausz nem sokkal Born Budapestre érkezése után tervet nyújtott át neki a gyermekvédelemről, de a terv sokáig nem került szóba. Állítólag Krausz panaszkodott Schirmernek Born állítólagos alkalmatlansága miatt. Erről és a